

31 Ekim 2022

BASIN DUYURUSU

HAZİNE FİNANSMAN PROGRAMI: 2022 YILI GELİŞMELERİ VE 2023 YILI ÖNGÖRÜLERİ

Bilindiği üzere, 2023 - 2025 dönemine ilişkin Orta Vadeli Program 4 Eylül 2022 tarihinde yayımlanmış, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı ise 17 Ekim 2022 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuştur.

Orta Vadeli Program ve Merkezi Yönetim Bütçesi öngörülleri esas alınarak hazırlanan 2023 yılı Hazine Finansman Programı aşağıda kamuoyunun bilgisine sunulmaktadır.

I – Finansman Programı

Kamu borç yönetiminin yürütülmesinde makroekonomik dengeleri gözeterek para ve maliye politikalarıyla uyumlu, sürdürülebilir, saydam ve hesap verilebilir bir borçlanma politikası izlenmesi; finansman ihtiyaçlarının, iç ve dış piyasa koşulları ve maliyet unsurları göz önüne alınarak belirlenen risk düzeyi çerçevesinde, orta ve uzun vadede mümkün olan en uygun maliyetle karşılanması ilkeleri esas alınır.

Bu ilkeleri temel alarak oluşturulan borçlanma politikaları çerçevesinde hazırlanan ve düzenli olarak kamuoyuna duyurulan Hazine Finansman Programları, her yıl orta ve uzun vadeli bir bakış açısı ile belirlenen stratejik ölçütler esas alınarak yürütülmektedir.

2003 yılından bu yana kararlılıkla yürütülen söz konusu uygulama, kamu borç stokunun yapısının iyileştirilmesini, borç stokunun maruz kaldığı risklere karşı hassasiyetinin önemli ölçüde azaltılmasını ve bu sayede borçlanma politikalarının sürdürülebilir bir yapıda devam ettirilebilmesini mümkün kılmaktadır.

a) 2022 Yılı İç Finansman Gelişmeleri

2022 yılında yaşanan olumsuz küresel ve jeopolitik gelişmelere rağmen, stratejik ölçütlere dayalı kamu borç yönetimi politikası uygulamasından taviz verilmemesi sayesinde, kamu borç yönetimi alanında ciddi kazanımlar elde edilmiştir.

2022 yılının ikinci yarısında alınan makro ihtiyati tedbirler ile yurt içi piyasadaki yatırımcıların Türk Lirası (TL) cinsi, sabit faizli, uzun vadeli Devlet İç Borçlanma Senetlerine (DİBS) yönelik talebinde kayda değer bir artış görülmüştür. Yatırımcıların söz konusu ilave DİBS talebinin karşılanabilmesi amacıyla, yurt içi piyasadaki borçlanma tutarları artırılmıştır. Söz konusu artış çok büyük ölçüde TL cinsi, uzun vadeli, sabit getirili borçlanma senedi ihraçları ile sağlanmıştır.

Bu çerçevede uygulamaya konulan borç yönetimi stratejisi kapsamında ihraç edilen TL cinsi uzun vadeli sabit getirili senetler yoluyla, borçlanmanın vadesi, maliyeti ve iç borçlanmanın kompozisyonu alanlarında olumlu gelişmeler kaydedilerek, borç stokunun makroekonomik değişkenlere karşı hassasiyeti azalmıştır.

- 2021 yılında 53,5 ay olan nakit iç borçlanmanın ortalama vadesi 2022 yılında uygulanan uzun vadeli borçlanma stratejisi ile Ocak - Ekim döneminde 68,6 ay olarak gerçekleşmiştir.
- Bununla birlikte, iç piyasada sabit getirili TL cinsi kira sertifikası ihraçlarında, ilk defa 10 yıl vadeli ihraçlar gerçekleştirilmiştir.
- Aylık bazda ise, 2022 yılı Temmuz ayı bugüne kadarki en uzun aylık ortalama vade olan 98 ay ile tamamlanmıştır.
- 2022 yılı başında yüzde 24,6 olan sabit getirili TL cinsi iç borçlanmanın ortalama maliyeti, 2022 yılı Ekim ayına gelindiğinde yüzde 10,9'a gerilemiş, 2022 yılı Ocak - Ekim döneminde ise yüzde 17,6 seviyesinde gerçekleşmiştir.
- 2019-2021 döneminde toplam iç borçlanmanın %38'i sabit getirili TL cinsi senetler ile sağlanmışken, 2022 Ocak - Ekim döneminde sabit getirili TL cinsi senetlerin iç borçlanmadaki payı %58'e yükselmiştir.

- Borç stokunun döviz kurundaki dalgalanmalara karşı duyarlılığının azaltılması amacıyla, temel stratejilerimizden birisi olan yurt içindeki döviz cinsi borç stokunun kademeli olarak azaltılması politikasına 2022 yılı Ocak - Ekim döneminde de devam edilmiştir. Bu bağlamda, söz konusu dönemdeki 4,1 milyar ABD doları tutarındaki döviz cinsi iç borç itfasına karşılık iç piyasada 1,6 milyar ABD doları tutarında döviz cinsi iç borçlanma gerçekleştirilmiştir.
- Diğer taraftan, yatırımcı tabanının genişletilmesi ve borçlanma araçlarının çeşitlendirilmesi amacıyla,
 - 2012 yılından bu yana gerçekleştirilen kira sertifikası ihraçlarına 2022 yılında da devam edilmiştir. Bu çerçevede, Ocak – Ekim döneminde iç piyasada toplam 86,1 milyar TL (net) tutarında TL cinsi kira sertifikası ihraç edilmiştir.
 - İlk defa 2017 yılında ihraç edilen altın tahvili ve altına dayalı kira sertifikası ihraçlarına 2022 yılında da devam edilmiştir. 2022 yılında toplam 43,4 ton altın tahvili ve altına dayalı kira sertifikası itfasına karşılık 14,4 tonu altın tahvili ve 34,8 tonu altına dayalı kira sertifikası olmak üzere toplam 49,2 ton altın karşılığı senet ihraç edilmiştir.
 - 2022 yılı Ocak – Ekim döneminde toplam 5,4 milyar TL tutarında Türk Lirası Gecelik Referans Faiz Oranına (TLREF) endeksli senet ihracı gerçekleştirilmiştir.
 - 2022 yılı Haziran ayında gerçekleştirilen Gelire Endeksli Senet (GES) ihracında 83.816 bireysel yatırımcının katılımıyla 6,6 milyar TL tutarında finansman sağlanmıştır. Bu sayede, finansal enstrümanlar tabana yayılarak sermaye piyasalarının geliştirilmesi hedeflenirken bireysel yatırımcılara TL cinsi alternatif bir enstrüman sunulması da sağlanmıştır.

b) 2022 Yılı Dış Finansman Gelişmeleri

2022 yılında temel olarak küresel ekonomiye ilişkin olumsuz görünüm ve yaşanan jeopolitik gelişmeler çerçevesinde, özellikle gelişmekte olan ülkeler için finansal koşulların ve finansmana erişim imkânlarının önceki yıllara göre son derece sıkılaştığı görülmektedir.

2022 yılı Ocak - Ekim dönemi, gelişmekte olan ülkelere yüksek miktarda fon çıkışının gözlemlendiği, uluslararası sermaye piyasalarındaki ihraç tutarlarının 2021 yılı seviyesinin yaklaşık yarısına gerilediği ve gelişmiş ülke merkez bankalarının faiz artırmaya başlaması ile dış finansman maliyetlerinin küresel ölçekte yükseldiği bir dönem olarak öne çıkmaktadır.

- Küresel finansman olanaklarının geçmiş döneme göre kayda değer biçimde sıkılaştığı bir ortamda, Şubat ve Ekim aylarında uluslararası sermaye piyasalarında gerçekleştirilen iki kira sertifikası ve Mart ayında gerçekleştirilen tahvil ihracına yatırımcılar yoğun ilgi göstermiş olup söz konusu dönemde uluslararası sermaye piyasalarından toplam 7,5 milyar ABD doları tutarında dış finansman sağlanmıştır.
- 2022 yılı Şubat ayında gerçekleştirilen 3 milyar ABD doları tutarındaki Sukuk ihracı, dünya genelinde ihraç edilen en yüksek tutarlı ikinci ülke Sukuk ihracı olmuştur ve ülkemizin uluslararası sermaye piyasalarında bugüne kadar tek dilimde gerçekleştirdiği en yüksek tutarlı borçlanma işlemidir. Ayrıca, söz konusu işlem, yatırımcı talebinin en yüksek miktarda olduğu kira sertifikası ihracıdır.
- Ülkemizin iklim değişikliğiyle mücadele çabalarıyla uyumlu olarak 2021 yılı Kasım ayında Bakanlığımız tarafından yayımlanan Sürdürülebilir Finansman Çerçeve dokümanı kapsamında, ilerleyen dönemlerde gerçekleştirilebilecek yeşil, sosyal ve sürdürülebilir finansman işlemlerinin altyapısı tamamlanmıştır.
- Yatırımcı ilişkileri kapsamında ise 2022 yılı Ocak - Ekim döneminde uluslararası yatırımcılar, finansal kuruluşlar ve kredi derecelendirme kuruluşları ile Türk ekonomisi, yerel ve küresel sermaye piyasalarındaki gelişmelere ilişkin çok

sayıda görüşme gerçekleştirilerek farklı profil ve çeşitlilikteki yatırımcı kitlesine ulaşılmıştır.

c) 2022 ve 2023 Yılı Hazine Finansman Programı Öngörülleri

2022 yıl sonu gerçekleşme beklentileri ve 2023 yılı öngörüllerine ilişkin finansman programı aşağıda yer almaktadır.

HAZINE FİNANSMAN PROGRAMI ⁽¹⁾		(Milyar TL)	
	2022 (Duyuru)	2022 (Gerçekleşme Tahmini)	2023 (Program)
I- TOPLAM BORÇ SERVİSİ	505,9	687,7	1.082,8
Anapara	293,5	397,3	563,6
Faiz	212,5	290,4	519,2
İç Borç Servisi	385,5	483,1	805,8
Anapara	222,6	276,9	412,7
Faiz	162,9	206,2	393,2
Dış Borç Servisi	120,4	204,6	276,9
Anapara	70,8	120,4	150,9
Faiz	49,6	84,2	126,0
II- FİNANSMAN	505,9	687,7	1.082,8
Borçlanma Dışı Kaynaklar ⁽²⁾	7,9	-73,2	-46,4
Toplam Borçlanma	498,1	760,9	1.129,2
Dış Borçlanma ⁽³⁾	101,0	117,3	210,9
İç Borçlanma	397,1	643,7	918,3

⁽¹⁾ Nakit Bazlı

⁽²⁾ Nakit bazlı faiz dışı denge, özelleştirme gelirleri, 2/B satış gelirleri, TMSF'den sağlanan gelirler, devirli/garantili borç geri dönüşleri, kasa/banka değişimi ve kur farkı kalemlerini içermektedir.

⁽³⁾ 2022 ve 2023 yıllarında uluslararası kuruluşlardan veya uluslararası piyasalardan ilave finansman sağlanması durumunda dış borçlanma tutarında değişiklik olabilecektir.

2023 yılında gerçekleştirilmesi planlanan borç servisi ve finansman bilgileri aşağıda özetlenmektedir:

- 2023 yılında, 563,6 milyar TL anapara ve 519,2 milyar TL faiz olmak üzere toplam 1.082,8 milyar TL tutarında borç servisi gerçekleştirilmesi, borç servisinin 805,8 milyar TL'sinin iç borç; 276,9 milyar TL'sinin ise dış borç servisi olarak yapılması öngörülmektedir.
- İç borç servisinin 707,7 milyar TL'lik kısmının piyasaya yapılacak ödemelerden, 98,1 milyar TL'lik kısmının ise kamu kurumlarına rekabetçi olmayan teklif yoluyla gerçekleştirilen satışların ödemelerinden oluşması öngörülmektedir (EK-1).
- Nakit bazlı faiz dışı denge, özelleştirme gelirleri, 2/B satış gelirleri, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonundan aktarılacak kaynaklar ile devirli ve garantili borç geri dönüşleri ve kasa/banka kullanımı sonucu elde edilecek borçlanma dışı kaynakların toplamının -46,4 milyar TL olması beklenmektedir.
- 2023 yılında uluslararası sermaye piyasalarından tahvil ve kira sertifikası ihraçları yoluyla 10 milyar ABD doları tutarı karşılığında finansman sağlanması öngörülmektedir.
- Bu öngörüler doğrultusunda, 2023 yılında 918,3 milyar TL tutarında iç borçlanma yapılması öngörülmektedir.

II – 2023 Yılı Borçlanma Stratejisi

2003 yılından itibaren stratejik ölçütler çerçevesinde yürütülen borçlanma politikası sonucunda kamu borç stokunun döviz kuru, faiz ve likidite risklerine karşı hassasiyeti önemli ölçüde azaltılmıştır. Bu kapsamda döviz kurları, faiz oranları ve büyüme oranlarında meydana gelebilecek değişimlerin AB tanımlı genel yönetim borç stokunun GSYH'ye oranı üzerinde yaratacağı etkileri gösteren özet tablo aşağıda yer almaktadır.

	2002	2021
TL'nin yüzde 5 değer kaybı/kazancı	+ / - 2,0 Puan	+ / - 1,2 Puan
TL faiz seviyesinde 500 baz puanlık değişim	+ / - 1,4 Puan	+ / - 0,8 Puan
GSYH büyümesinde 2 puanlık değişim	+ / - 1,3 Puan	+ / - 0,8 Puan

2023 yılında uygulamasına devam edilecek borçlanma stratejilerinin ana unsurları aşağıda yer almaktadır:

- Borçlanmanın ağırlıklı olarak TL cinsinden yapılması ve yurt içi döviz cinsi borç stokunun azaltılması
- Piyasa çeşitliliğinin sağlanması amacıyla uluslararası piyasalarda ABD dolarının yanında imkân olması durumunda diğer döviz cinslerinden de ihraç yapılması
- Faiz giderlerinin optimal şekilde yönetilmesini teminen uygun enstrüman ve vade bileşimi dikkate alınarak, gelecek 12 ayda faizi yenilenecek senetler ile vadesine 12 aydan az kalmış senetlerin payının belirli bir seviyede tutulması
- Nakit ve borç yönetiminde oluşabilecek likidite riskinin azaltılması amacıyla güçlü nakit rezervi tutulması

2023 yılında iç borçlanma işlemleri aşağıda yer alan ihraç planı çerçevesinde gerçekleştirilecektir:

- TL cinsinden sabit kuponlu “gösterge tahvil”lerin ihracına piyasa koşulları çerçevesinde düzenli olarak devam edilmesi planlanmaktadır.
- TL cinsinden kuponlu/kuponsuz bonolar ve tahviller, farklı vadeli değişken kuponlu tahviller, enflasyona endeksli tahviller, altın tahvili ve altına dayalı kira sertifikaları itfa takvimine ve piyasa koşullarına bağlı olarak ihraç edilebilecektir.
- Diğer taraftan, 2021 ve 2022 yıllarında izlenen yurt içi döviz cinsi borçlanmaların kademeli azaltılması stratejisi 2023 yılında uygulanmaya devam edilecektir.
- TL cinsi kira sertifikalarının ihraçlarına 2023 yılında da devam edilmesi planlanmaktadır. Piyasa katılımcılarının ilave talepleri ayrıca değerlendirilebilecektir.
- Aylık olarak nakit girişleri ile çıkışları arasında gözlenebilecek geçici uyumsuzluğun giderilmesi amacıyla kısa vadeli Hazine bonoları ve “Para Piyasası Nakit İşlemleri Aracılığı ile Sağlanacak Finansman Hakkında Yönetmelik”te yer alan finansman araçları kullanılabilir.
- Borç servisinin dönemler arası dengeli dağılmasının sağlanması ve ikincil piyasada fiyat etkinliğinin artırılması amaçlarıyla piyasa koşulları çerçevesinde değişim ve geri alım ihaleleri yapılabilecektir.
- İhalelere ilişkin detaylar ihale gününden en az bir iş günü önce kamuoyuna duyurulacaktır.

2023 yılında dış borçlanma işlemleri aşağıda yer alan ihraç planı çerçevesinde gerçekleştirilecektir:

- Uluslararası sermaye piyasalarından finansman sağlanması amacıyla çeşitli vadelerde konvansiyonel tahviller, kira sertifikaları, yeşil tahviller, sosyal tahviller ve/veya sürdürülebilir tahviller piyasa koşullarına bağlı olarak ihraç edilebilecektir.

- Piyasa çeşitliliğinin sağlanabilmesini teminen, uluslararası piyasalarda ABD dolarının yanında imkân olması durumunda diğer döviz cinslerinden ihraçlar da yapılabilecektir.
- Yatırımcı ilişkilerinin geliştirilmesi ile uluslararası sermaye piyasalarında ülkemize yönelik yatırımcı algısının güçlendirilmesi amacıyla, uluslararası yatırım bankaları, kredi derecelendirme kuruluşları ve uluslararası yatırımcılar ile gerçekleştirilen görüşmelere devam edilecektir.

Ekler:

Ek-1: 2023 Yılı Borç Servisinin Alıcılara Göre Dağılımı

Ek-2: 2023 Yılı Borç Servisi Döviz-Faiz Kompozisyonu

EK - 1: 2023 YILI BORÇ SERVİSİNİN ALICILARA GÖRE DAĞILIMI ⁽¹⁾

(Milyar TL)

	Anapara	Faiz	Toplam
I) İç Borç Servisi	412,7	393,2	805,8
Piyasa	372,4	335,3	707,7
Kamu (ROT) ⁽²⁾	40,3	57,8	98,1
II) Dış Borç Servisi	150,9	126,0	276,9
Eurobond	124,1	116,2	240,3
Diğer	26,8	9,8	36,7
III) Toplam Borç Servisi	563,6	519,2	1.082,8

⁽¹⁾ Program⁽²⁾ İhraç aşamasındaki alıcı dağılımı baz alınarak yapılacak ödemeleri göstermektedir.EK - 2: 2023 YILI BORÇ SERVİSİ DÖVİZ-FAİZ KOMPOZİSYONU ⁽¹⁾

(Milyar TL)

	TL cinsi ⁽²⁾	Döviz / altın cinsi ^{(2) (3)}	Toplam
I) İç Borç Servisi	613,2	192,7	805,8
Sabit	281,9	192,7	474,6
Değişken	331,3	-	331,3
II) Dış Borç Servisi	-	276,9	276,9
Sabit	-	259,9	259,9
Değişken	-	17,1	17,1
III) Toplam Borç Servisi	613,2	469,6	1.082,8
Sabit	281,9	452,6	734,4
Değişken	331,3	17,1	348,3

⁽¹⁾ Program⁽²⁾ Altın tahvili ve altına dayalı kira sertifikası anapara ödemeleri "döviz/altın cinsi - değişken" başlığı altında takip edilmekte iken kupon ödemeleri "TL cinsi - değişken" başlığı altında yer almaktadır.⁽³⁾ Yurt içinde ihraç edilen döviz cinsi tahvil ve kira sertifikasının kupon ve anapara ödemeleri "döviz/altın cinsi - sabit" başlığı altında takip edilmektedir.